

פרשנות בפלילים - הרצאה מתוקשבת**רשימת קריאה לשיעור:**

- * רע"פ 3237/99 אהובה לוי נ. מ"י, תק-על 99 (3) 243
- * ע"פ 881/79, 787 מזרחי נ. מ"י, פ"ד לה (4) 421
- * ע"פ 677/83 בורוכוב נ. יפת, פ"ד לט (3) 205, (ההחלטה של השופט ברק).
- * ד"נ 7/78 זקצר נ. מדי"י, פד"י לב (2) 828
- * ע"פ 3027/90 מודיעים נ. מ"י, פ"ד מה (4) 364 (השופט ברק פסקאות 31-42, השופטים מלץ ונתניהו כל ההחלטה).
- * ע"פ 77/64 ברנבלט נגד הי"מ, פ"ד יח (2) 70 (עמ' 79-82)
- * ד"נ 8613/96 ג' אברין נ. מ"י, פ"ד נד (5) 193 (השופט אור פסקאות 1, 2, 4-9, 12-13, השופטים קדמי ולוין – כל ההחלטה)
- * ע"פ 9937/01 חורב נ. מ"י, פ"ד נח (6) 738 (פסקות 1-10)
- * ע"פ 2831/95 אלבה נ. מ"י, פ"ד נ (5) 221, (השופט מצא פסקאות 22-24, הנשיא ברק פ פסקאות 1-4, השופט גולדברג פסקאות 1-7)
- * ע"פ 6696/96 כהנא בנימין נ. מ"י, פ"ד נב (1) 535 (השופט גולדברג פסקאות 1-3, 6-23, השופט מצא פסקאות 1-6, 9-23, הנשיא ברק פסקאות 18-23).
- * ד"נ 1789/98 מ"י נ. כהנא פ"ד נד (5) 145 (השופט אור פסקאות 1-25 .36)
- * ע"פ 697/98 סוסצקין נ. מ"י, פ"ד נב (3) 289 (פסקאות 1-4, 13-20, 39).

מאמרים:

- א' לדרמן, " מטרת החיקוק, המטריה הנורמטיבית, ופרשנות בפלילים", **הפוקליט לו** (תשמ"ז) 159.
- א' לדרמן, **דיני עונשין, ספר השנה של המשפט הישראלי**, (תשנ"ב-תשנ"ג) 469, 524-533
- * א' ברק, "הקונסטיטוציונליזציה של מערכת המשפט בעקבות חוקי היסוד והשלכותיה על המשפט הפלילי (המהותי והדיוני)", **מחקרי משפט יג** (תשנ"ו) 5
- א' ברק, **"על פרשנותה של הוראה פלילית"**, **מחקרי משפט יז (תשס"ב) 347**

סעיף 34 כא לחוק העונשין קובע:

"**ניתן דין [כל דין לאו דווקא עונשי- ג.ב.] לפירושים סבירים אחדים לפי תכליתו, יוכרע הענין לפי הפירוש המקל ביותר עם מי שאמור לשאת באחריות פלילית לפי אותו דין.**"

אמרנו שעל פי עקרון החוקיות יש צורך, כי העבירות צריכות להיות מוגדרות מראש ומדוייקות. על פי זה, צמחה (בעבר) גישה לפיה מתן פרשנות רחבה לחוק פלילי פוגעת בעקרון החוקיות ולכן יש להצמד לפרשנות דווקנית. היינו, פרשנות לפי המשתמע מנוסח החוק. לכן היא מכונה דווקנית. צמודה יחסית לכתוב = קריאה סבירה של הכתוב.

ככל שתתאפשר פרשנות רחבה- היינו, פרשנות חופשית ופחות מחוייבת לחוק הכתוב, כך יש פגיעה בעקרון החוקיות. מי שיוצק תוכן הוא בית המשפט לאחר מעשה. ככל שניתן מרחב פרשני גדול יותר, כך קטנה ודאות החוק.

להלן תיאור ההתפתחות בעניין זה. נתאר מס' שלבים:

1. בעבר- פרשנות מצומצמת ללשון הסע', ובחירה בפרשנות המקלה עם הנאשם- (פס"ד בר שלום וברנבלט).

פס"ד בר שלום [ע"פ 281/69 בר-שלום נ' מ"י, פ"ד כג (2) 85] (מיום 7.9.69)

{ אגרנט, לנדוי, מני- פס"ד מ 7.9.1969 }

הנאשם הורשע בבימ"ש לתעבורה בת"א, בעבירה על פק' התבורה, בכך שלא ציית לתמרור במקום ברח' ביאליק בר"ג, כאשר החנה את רכבו בשעה 13:00. (נדון לקנס).
ערער למחוזי- נדחה, ערער ברשות לעליון- ערעורו התקבל.

לפי התמרור הנדון נאסרה החניה במקום הנזכר:

"בין השעות 0700/1900 "

אם קוראים את הספרות מימין לשמאל, ברור כי אסור להחנות מ 19 בערב ל 07 בבוקר. הנאשם החנה את רכבו בשעה 13:00 אחה"צ, ולכן טען שלא עבר עבירה. אלא ששופטי בימ"ש לתעבורה והמחוזי הסכימו כי יש לקרוא את הספרות משמאל לימין, מכיוון שרחוב ביאליק בר"ג הוא רחוב סואן, לא ייתכן כי הרשות התכוונה להציב תמרור שבכוונתה לאסור חניה בשעות הלילה להבדיל משעות היום.

בימ"ש העליון הופך את החלטת השלום והמחוזי. וטוען כי :-

מחובת הרשות, בבואה להציב תמרור, להבליט את כוונתה בצורה ברורה, שאינה משתמעת לשני פנים, כך שהכתוב על התמרור, אינו מצריך פירושים מצד הנהג והוא אינו חייב להרהר בדבר

כל הזכויות שמורות. ההרצאה מיועדת ללימוד במסגרת הקורס" דיני עונשין". אין להעתיק, לפרסם, לשכפל, להפיץ או לעשות כל שימוש אחר בהרצאה ללא אישורו המפורש של ד"ר גיא בן דוד

משמעותו. יש צורך לכתוב כי החניה אסורה משעה 07:00 עד 19:00. לפיכך בימ"ש העליון מקבל את הערעור, מבטל את ההרשעה ומזכה את הנאשם מהעבירה.

בימ"ש העליון, נוקט בפרשנות הנצמדת יותר ללשון החוק ואשר מקלה עם הנאשם- ראו בכך נגזרת של עקרון החוקיות. (בימ"ש מפנה להנחיות המפקח על התעבורה באשר לאופן הצבתם וסימונם של תמרורים שנתפרסמו, המורות כי הסימון של השעות ייעשה בצורה: "משעה..עד שעה...").

פס"ד נוסף- פס"ד ברנבלט- מעניין בעובדותיו ההסטוריות.

פס"ד ברנבלט [ע"פ 77/64 ברנבלט ינג הי"מ, פד"י יח(2) 70, 82-79]

(הורשע במחוזי ונדון ל 5 שנים, וזוכה בעליון)

מפקד המשטרה היהודית [יודנראט] בעיר בְּנֵדִין בפולין. ברנבלט מואשם בסעי' 5 לחוק עשיית דין בנאצים ועוזריהם, וזו לשונו: "מתן יד למסירה של אדם נרדף לידי שלטון עוין בארץ עויינת בתקופת הנאצים- דינו.."

נטען כי בחודש אוגוסט 1942, בהיותו מפקד המשטרה היהודית בעיר בנדין, פולין, תחת השלטון הנאצי, נתן הנאשם ידו למסירת בני-אדם נרדפים לשלטון עויין, בכך ששמר (במגרשי הספורט) עם אנשי המשטרה הי הודית על הסדר בזמן עריכת סלקציה. תוך כדי שמירה זו על הסדר נתן את ההוראה לפיקודיו לבל ירשו לאנשים לעבור מקבוצה לקבוצה.

השאלה- פרשנות המונח: "מסירה" – האם דווקא פיסית?

"מסירה" סובלת בעברית 2 פרשנויות:

- מסירה פיזית.
- מתן מידע שיביא לתפיסת הקרבן.

לענין חיי הנמסר אין נפקא מינה אם מסירת הנמסר היתה מסירה פיסית, או אם נמסרה רק ידיעה שהביאה לידי תפיסתו. הצד השווה בשני אופני המסירה הוא שמעשהו של המוסר הוא הגורם לכך שהנמסר נתפס בידי השלטון העויין. משמע שמי שכבר נתפס בידי השלטון העויין, אין אתה יכול עוד למסרו לידי: מסירה פיסית לא תועיל, שהרי מבחינה פיסית כבר הוא בידיהם; ומסירת ידיעה לא תועיל מאותה סיבה. משל למה מסירה שכזאת דומה, לנסיון לעבור עבירה באובייקט שאינו קיים עוד, כמו הריגת אדם שמת.

יהודי בנדין שהיו מרוכזים באותו יום במגרשי הספורט היו, כולם כאחד, בידי השלטון העויין. המגרשים מוקפים היו גרמנים מזויינים, ולא רק אנשי המיליציה היהודית כי אם גם חיילים גרמניים שמרו שם על הסדר שעל הפיקוד הופקד נציג שלטון הנאצים. הוא נצח על המיון, החיים והמוות היו בידו; ברצותו משלח לקבוצה זו, ברצותו משלח לקבוצה אחרת; ולא היה מי שיכול להמרות את פיו. אם המערער לא נתן יד למסירתן של שלוש רבבות יהודי בנדין לידי הגרמנים, על-

ידי שמסר אותם לידיה במגרשי הספורט או עשה לשם התייצבותם שם ; כיצד ובמה נתן יד למסירתם בידי הגרמנים, אחרי שכולם כבר היו שם?

המדינה טענה כי הנאשם מנע בריחה של יהודים מידי השלטון העויין, וכמותה כמסירה לידיו.

השופט כהן דוחה פרשנות זו וטוען:

"חוששני שבזאת חורגים היינו בהרבה מן המשמעות הרחבה ביותר אשר המלה "מסירה" סובלתה. המדובר הוא בדיני עונשין, ובחמורים שבהם; וכלל גדול ופשוט הוא שאין בית-משפט רשאי להרחיב תחולתם בדרך הפרשנות השיפוטית, מעבר לתחום משמעות המלים אשר בהן ראה המחוקק להשתמש. ייתכן גם ייתכן ולענין הסכנה הצפויה לנרדף, אין כל הבדל בין מסירתו לידי השלטון העויין לבין מניעת בריחתו מידיו; אבל בו בזמן שהמסירה לידי הוכרזה בחוק כעבירה פלילית, מניעת בריחתו מידיו לא הוכרזה כעבירה פלילית; ואין עונשין מן הדין. ענישה מתוך היקש (אנלוגיה) או מקל-וחומר, במקום על-פי החוק המפורש בלבד, היא מנת חלקן של מדינות שאין בהן שלטון החוק; ולא היא חלקנו עמהן. הסכנה שעושה מעשה נפשע ומרושע כאמור לא יבוא על עונשו בבית-משפט, אינה שקולה כנגד הסכנה שבית-משפט יטיל עונשין שלא על-פי חוק ברור ומפורש".

ניתן לומר שנקטו בפרשנות צרה, אך בכ"ז ניתן לסכם ולומר ששני פסקי הדין הנ"ל מייצגים גישה לפיה פרשנות חוק פלילי צריכה להתאים למשמעות המילולית שלו. מרשיעים רק מכוח חוק ברור ואין לצפות מהפועל יותר מציות לחוק הקבוע. מבחינת הפסיקה המחייבת חלו תמורות בנושא הפרשנות בפלילים, אף שעדיין יש מלומדים הסבורים שזו הפרשנות הראויה לחוק עונשי.

2. תזוזה מגישה דווקנית- פס"ד זקצר.

פס"ד זקצר [ד"נ 7/78 זקצר נ מד"י, פד"י לב(2) 828] {לנדוי, ויתקון, שמגר, בן פורת, לוי-החלטה מיום 14.7.78}

השאלה היתה האם שילדת מתכת של מכונית, שעליה הוטבעו מספרים באמצעות מכשיר הטבעה, היא "מסמך" בגדר עבירה של "זיוף מסמך".

(עבירת הזיוף מוגדרת בסעיף 418. זיוף מוגדר "המזייף מסמך, דינו מאסר שנה....")

בימ"ש אינו נצמד לטקסט הלשוני, ומוכן לראות בשילד ת מתכת עליה הוטבעו מספרים, בגדר "מסמך" (לחוק לתיקון דיני עונשין – עבירות מרמה סחיטה ועושיק), על אף שמבחינה דוקנית אין כאן מסמך.

לנדוי:

"יתכן שפירוש רחב כזה של המילה "מסמך" עשוי לחבוק זרועות עולם ולהכניס אל תוך תחום המונח הזה דברים שהם מעבר לפרשנות סבירה. אם יובאו מקרים קיצוניים כאלה בעתיד לפני בית-המשפט, חזקה עליו שיידע לתחום את התחומים הנכונים, כי הרי בבואו לפרש הוראת חוק כלשהי בית- המשפט לעולם אינו ממצה את כל הטמון באותה הוראה, אלא הוא משאיר דלת פתוחה להבחנות הדרושות כדי לענות על כל מקרה קונקרטי שמזמנת לו מציאות החיים העשירה תמיד ממה שאנו יכולים להעלות מראש בדמיוננו".

3. תפנית משמעותית וחשובה - פס"ד מזרחי. שם נאמר באופן מפורש שאין להצמד לפרשנות מצמצמת אלא יש להתחקות אחר תכלית החקיקה.

פס"ד מזרחי [ע"פ 787,881/79 מזרחי נ. מ"י, פ"ד לה (4) 421]

{פס"ד של ברק, אליו הצטרפו שמגר ולויין}

מזרחי היה אסיר בכלא רמלה, שקבל חופשה קצרה ל 24 שעות, אולם הוא לא שב לבית הכלא לאחר חופשתו. הוא הואשם בעבירה של בריחה ממשמורת חוקית לפי סעיף 257 לחוק העונשין:¹

257. בריחה.

"הבורח ממשמורת חוקית שהוא נתון בה בשל עבירה פלילית, דינו..."

ברור שאם מזרחי היה נמלט ביודעין מכתלי בית הסוהר, אין בעיה לראותו כבורח ממשמורת חוקית שהוא נתון בה.

השאלה היתה: האם אסיר המצוי בחופשה ואינו חוזר לכלא למרות החובה המוטלת עליו, ניתן לראותו כמי ש "בורח" מ "משמורת חוקית".

ברק בשלב הראשון, ניגש למשמעות הביטוי "משמורת חוקית". וטוען שהביטוי סובל שתי משמעויות:

האחת, משמורת חוקית הוא "מצב עובדתי" של הימצאות בפיקוח ובשליטה הלכה למעשה. השניה, משמורת חוקית הוא "מצב משפטי" של שלילת חופש התנועה, בין אם הוא מפקח הלכה למעשה ובין אם לאו (מעין סטאטוס).

¹ [בימ"ש המחוזי הרשיעו בעבירה של הפרת הוראה חוקית (287), וזיכה אותו מאשמה של בריחה ממשמורת חוקית – עבירה לפי סעיף 257 לחוק העונשין, מכאן ערעור וערעור שכנגד. העליון מרשיע בעבירה של בריחה ממשמורת חוקית פה אחד (מזכה מהפרת הוראה חוקית אבל זה לא מענייננו". לציין כי אז סעיף 257 היה מנוסח כך: "הבורח ממשמורת חוקית שהוא נתון בה בשל עבירה פלילית" עובר עבירה פלילית של בריחה". היום הסעיף שונה מעט אך הוא כולל את אותן מילים ויסודות.

בשלב שני, משקימות 2 פרשנויות, נשאל-מהי המשמעות שיש ליתן לביטוי זה בסעיף 257 לחוק העונשין? האם יש לצמצמו למשמעות "עובדתית" בלבד או האם יש ליתן לו את מלוא המשמעות "העובדתית" ו"המשפטית" כאחד?

השופט ברק טוען:

1. הפירוש המרחיב את הביטוי "משמורת חוקית" בסעיף 257 גם למשמורת משפטית, הוא הפירוש הטבעי והנכון.
2. אין לצמצם את הביטוי "בורח" רק להימלטות פיזית דווקא. כשם שהמשמורת היא מצב משפטי, כך גם בריחה היא השתחררות שלא כדין מכבלי הנורמה הכובלת, בלא המלטות פיזית. לכן "כשם שיציאה שלא כדין מ'ד' אמות בית המאסר היא "בריחה", כן אי חזרה שלא כדין ל'ד' אמות בית המאסר היא "בריחה". (פיסקא 6).

ש' ברק: הגעתי למסקנה זו תוך מתן פירוש נורמאטיבי לביטויים משמורת ובריחה:-

עמ' 427 פסקא 6 של פסק הדין:

"ניתן לטעון, כי עניין לנו בהוראה פלילית, וכי יש לפרשה על דרך הצמצום, תוך מתן משמעות "פיסית" בלבד לביטויים "משמורת" ו"בריחה". אין בידי לקבל קו מחשבה זה. חוק פלילי, כמו כל חוק אחר, אין לפרשו לא על דרך הצמצום ולא על דרך ההרחבה, אלא על דרך מתן משמעות הגיונית וטבעית ללשון החוק כדי להגשים את מטרת החקיקה. מלותיו של החוק אינן מבצרים, שיש לכבשם בעזרת מילונים, אלא עטיפה לרעיון חי, המשתנה על-פי נסיבות הזמן והמקום, לשם הגשמת מטרתו הבסיסית של החוק.

אנו רואים כי מתחילה תזוזה מהגישה הדווקנית לעבר פרשנות תכליתית. קו זה ממשיך גם הלאה.

מהאמור עולה כי הגישה הדווקנית כפי שהיתה בעבר איננה מקובלת עוד.

פרשנות סבירה של חוק המתיישבת עם תכליתו, איננה סותרת את עקרון החוקיות מאחר והיא נמצאת במתחם האפשרויות הסבירות לפירוש ומוציאה אל הפועל את רצון המחוקק.

מהיכן למדים על תכלית החקיקה?

תכלית החקיקה נלמדת מלשון הסעיף, ההסטוריה החקיקתית שלו, מחוקים מאוחרים יותר, עקרונות יסוד של המשפט הפלילי (כמו עקרון האשמה, חזקת החפות וכו') ומעקרונות היסוד של השיטה (כמו שיוון, דמוקרטיה ועוד)

הלשון היא כלי, בין יתר כלים שמלמדים על התכלית ולא מעבר לכך. [נותן הרבה מקום ומשקל לבית המשפט המפרש]

תכלית יכולה להתפרש בשני מובנים :

1. תכלית היסטורית = למה התכוון המחוקק ההסטורי ?
2. תכלית אובייקטיבית- תכלית החוק בעיני פרשן בן זמנינו לאור מטרות החקיקה בהווה ועקרונות כלליים של השיטה. פרשנות על פי הערכים שלנו כיום.

לעניין זה של פרשנות תכליתית בפלילים נדגים דרך התייחסות וניתוח של פס"ד **בורוכוב נגד יפת**.

פס"ד בורוכוב נגד יפת [ע"פ 677/83 בורוכוב נ. יפת, פ"ד לט (3) 205, (ההחלטה של השופט ברק)].

הקדמה:

חוק איסור לשון הרע קובע כי הוצאת לשון הרע, היא עוולה אזרחית. אולם לפי סעיף 6, הוצאת לשון הרע היא עבירה פלילית, אם היא נעשתה "בכוונה לפגוע"

סעיף 6 לחוק איסור לשון הרע קובע:

"המפרסם לשון הרע, **בכוונה לפגוע**, לשני בני אדם או יותר זולת הנפגע- דינו מאסר שנה אחת" המערער (בורוכוב) היה עוזר מנכל של המועצה לשיווק ירקות. המשיב (יפת) היה עיתונאי פרסם בעיתון הארץ, מס' כתבות שנטען כי היה בהן הוצאת לשון הרע. הוגשה קובלנה פלילית לפי סעיף 6 לחוק איסור לשון הרע 1965.

בימ"ש השלום זיכה את המשיב. נקבע כי יש בכתבות הוצאות לשון הרע, במסגרת דין אזרחי ולא פלילי. מאחר ולא הוכח שהמשיב פרסם אותם "בכוונה לפגוע", שכן פרסמם מתוך תפקידו כעיתונאי. המערער ערער למחוזי, על הזיכוי, והערער נדחה.

בעליון דן ברק בפרשנות של הביטוי "בכוונה" (לפגוע).

שלב א': ברק שואל **כיצד נפרש את הביטוי "בכוונה לפגוע" ?** מאחר ולכוונה יש משמעויות רבות. "לא הרי משמעותה אצל הפילוסוף כהרי משמעותה אצל הפסיכולוג. ולא הרי משמעותה אצל שני אלה כהרי משמעותה אצל המשפטן. אף בתחום המשפט יש לה למלה "כוונה" משמעויות מרובות, המשתנות על-פי ההקשר שבו מופיע ביטוי זה.

ברק קובע כי למונח "כוונה" ישנן שתי פרשנויות:

1. צפיות של תוצאת הפגיעה (היינו מודעות לאפשרות שהיא תתרחש) + רצון שזו תתממש.
2. צפיות חזקה [כמעט ברורה] שתתרחש פגיעה בלי רצון שזו תתרחש. (היינו- מודעות בהסתברות קרובה לוודאי שהתוצאה תקרה, ללא רצון בתוצאה).

כל הזכויות שמורות. ההרצאה מיועדת ללימוד במסגרת הקורס" דיני עונשין". אין להעתיק, לפרסם, לשכפל, להפיץ או לעשות כל שימוש אחר בהרצאה ללא אישורו המפורש של ד"ר גיא בן דוד

(למעשה מדובר בהלכת הצפיות שנדון בה בהמשך...)

מילולית המונח "כוונה לפגוע" יכול לכלול גם רצון בתוצאת הפגיעה, וגם מודעות בהסתברות גבוהה שתהיה פגיעה ללא רצון ממשי בפגיעה.

שלב שני : עלינו להתחקות אחר תכלית החקיקה , ועל פיה נבחר את האפשרות הלשונית המגשימה את תכלית החקיקה.

אך מהי תכלית החקיקה של דרישת ה"כוונה לפגוע" בלשון הרע ?

תכלית החקיקה היא להבחין בין אחריות אזרחית לבין אחריות פלילית , תוך צמצום האחריות הפלילית בהשוואה לזו האזרחית.

מטרה חקיקתית זו אינה מקדמת אותנו בהרבה , שכן שני הפירושים למילה "כוונה" מצמצמים את האחריות הפלילית בהשוואה לאזרחית (המסתפקת בכך שהנפגע "עלול" להיפגע).

השאלה היא, על-כן, **עד כמה ביקש המחוקק לצמצם את האחריות הפלילית בהשוואה לאחריות האזרחית ?** במקרה זה לשון החוק וההיסטוריה החקיקתית, אינם עוזרים. לכן עלינו **לפנות אל העקרונות הכלליים של שיטתנו המשפטית** . עקרונות אלה מהווים מעין מטרייה נורמטיבית, הפרושה מעל דברי החקיקה כולם.

"עקרונות כלליים אלה כוללים בחובם עקרונות של שוויון , צדק, מוסר. הם משתרעים על מטרות חברתיות של הפרדת רשויות , שלטון החוק, חופש הביטוי, חופש התהלכה , הפולחן, העיסוק, כבוד האדם , טוהר השיפוט , שלום הציבור וביטחונו, ערכיה הדמוקרטיים של המדינה ועצם קיומה . עקרונות אלה כוללים תום-לב, צדק טבעי, הגינות וסבירות".

תפקיד השופט אומר השופט ברק, לשקול את כל אלו כדי להגיע להערכה נכונה של כוונת המחוקק.

בהקשר שלנו, יש להביא בחשבון ארבעה עקרונות יסוד, המהווים את "המטרייה הנורמטיבית", אשר במסגרתה יש לפרש את הוראת סעיף 6לחוק:

עקרונות אלה הם :

הזכות לשם הטוב של האדם הנפגע ;

חופש הביטוי של הפוגע ;

חופש אישי של הפוגע (מפני סנקציה פלילית)

ושלום הציבור.

כל הזכויות שמורות. ההרצאה מיועדת ללימוד במסגרת הקורס" דיני עונשין". אין להעתיק, לפרסם, לשכפל, להפיץ או לעשות כל שימוש אחר בהרצאה ללא אישורו המפורש של ד"ר גיא בן דוד

לפי ש' ברק- מטרתה של עבירה הפלילית, אינה מצטמצמת להגנה על שמו הטוב של הפרט, לשם זה יש עוולה אזרחית. חייב להיות משהו שקשור באינטרס הציבורי. הרצון לפגוע באחר מצדיק את התערבות המשפט הפלילי שכן שלום הציבור נפגע כשאדם מפרסם לשון הרע מתוך מניע/ במטרה לפגוע. [גם אם יש ודאות גבוהה שתתרחש פגיעה עדיין אין אנטרס ציבורי להפליל].

ברק מצמצם את הפרשנות רק לרצון לפגוע ולא לפחות מכך.

יש שמבקרים את הפרשנות התכליתית בפלילים. לדידם, יש לייחס יותר משמעות למילות הסעי'. כך פרופ' קרמניצר דוגל בגישה הישנה יותר שנתנה משקל יתר למילות הסעי' וכשיש יותר מפרשנות מילולית אחת- יעדיפו את הפרשנות המקלה. זה משרת לדעתו את עקרון החוקיות. רק חוק ידוע מראש יצור הרתעה ומאפשר הכוונת התנהגות.

הפרשנות המחייבת כיום היא התכליתית. בפס"ד אסד נאמר באופן חד משמעי כי - גישת ברק היא ההלכה המחייבת.

4. סעי' 34 כא קובע כי:

"ניתן דין לפירושים סבירים אחדים לפי תכליתו, יוכרע הענין לפי הפירוש המקל ביותר עם מי שאמור לשאת באחריות פלילית לפי אותו דין."

סעיף זה הוסף במסגרת תיקון 39.

[בהצעת החוק נאמר: ניתן דין לפירושים סבירים אחדים- יוכרע הענין לפי הפירוש המקל]
[פרופ' קרמניצר- קודם נפרש לשונית, ורק אם יש מס' אפשרויות אז נפנה לתכלית. ש' ברק הולך ישירות לתכלית – על פי ההיסטוריה החקיקתית, ידיעת השופט, לשון החוק וכו']

כלומר- **בודקים מה הפירושים הסבירים לפי התכלית ורק אם יש יותר מפירוש אחד המתיישב עם התכלית, ילכו לפירוש המקל מביניהם.**
דוג' מצויינת מהפסיקה להבנה של הסעיף- פ"ד בעניין אהובה לוי.

פס"ד אהובה לוי [רע"פ 3237/99 אהובה לוי נ. מ"י, תק-על 99 (3) 243]

{פס"ד של קדמי, אליו הצטרפו שטרסברג כהן וזועבי- החלטה מיום 17.8.99}

אהובה לוי, נהגה ברכב עם אוזניה המחוברת לטלפון סלולרי.

קיימת תקנה (169 לתקנות התעבורה) קובעת כך:

"לא ינהג אדם רכב.. כשלאוזניו צמודות אוזניות המחוברות למכשיר להשמעת צלילים או קולות..."

כל הזכויות שמורות. ההרצאה מיועדת ללימוד במסגרת הקורס" דיני עונשין". אין להעתיק, לפרסם, לשכפל, להפיץ או לעשות כל שימוש אחר בהרצאה ללא אישורו המפורש של ד"ר גיא בן דוד

המחלוקת התמקדה בפרשנותן של המילים "אוזניות" ו "אוזניו".

אהובה לוי- טענה כי התקנה מדברת בהצמדת שתי אוזניות לשתי אוזניים, ואינה אוסרת על הצמדת אוזנייה אחת לאוזן אחת.

לעומתה, **טוענת המדינה**: לפי סעי' 5 לחוק הפרשנות: "יחיד" כולל גם "רבים" ולהיפך. לכן, גם נקיטה בלשון רבים בתקנה הנ"ל כוללת גם "יחיד" – לאמור- אוזניה אחת הצמודה לאוזן אחת, גם היא אסורה.

בימ"ש בוחן מהי הפרשנות המתיישבת עם התכלית של אותה תקנה ?

התכלית של תקנה זו היא **למנוע מצב שבו "מתנתק" הנוהג ברכב מסביבתו**. יוצא כי 2 הפרשנויות הן סבירות ומתיישבות עם התכלית. אין ספק ששתי אוזניות הוא ניתוק גדול יותר מאחת. אלא שהצמדת שתי אוזניות לשתי אוזניים מתנתקת את הנהג מהסביבה, לעומת זאת הצמדת אוזניה אחת לאוזן אחת רק "מכרסמת ביכולת הריכוז" של הנהג. אם המחוקק רצה לאסור גם "כרסום"- היה אומר זאת במפורש. העובדה שאין איסור על האזנה לרדיו, ומכשירים המשמיעים קולות (כמו דיבורית) – תוך כדי נהגיה ברכב, מלמדת כי "הכרסום" ברמת הקשב מותרת.

יוצא ששתי הפרשנויות סבירות ושתיהן מקיימות את תכלית החקיקה.

משקיימות שתי פרשנויות סבירות לפי תכלית החקיקה, נעדיף את הפרשנות המקלה עם הנאשם, וזאת על פי סעיף 34כא.

במקרה זה, יהיה זה הפירוש המצמצם את האיסור להצמדת שתי אוזניות לשתי אוזניים. אם רצה המחוקק לאסור גם אוזניה אחת לאוזן אחת, עליו ליתן לכך ביטוי ברו בלשון התקנה. (במיוחד שמדובר בעבירה של אחריות קפידה)

ראשית, נאתר את מתחם האפשרויות הלשוניות, נלמד על משמעויות אפשריות העולות מתוכן ההוראה, מסעיפים אחרים, כותרות שוליים, פרקיסוכו.. בין כל הפרשנויות האפשריות נבחר בזו המתיישבת עם תכלית החקיקה.

תכלית החקיקה נלמדת גם מההסטוריה חקיקתית [דברי הכנסת, דיונים בועדות] וגם מתכלית אובייקטיבית- עקרונית השיטה.

במקרים רבים- מלאכת הפרשנות תסתיים ע וד לפני כניסה לגדרי סעי' 34כא- כי ימצאו פרשנות תכליתית אחת. אולם כשיש יותר מאחת סבירה- יבואו לגדרי הסעי' וינקטו בפירוש המקל. המקל לא עם הנאשם הספציפי אלא עם נאשם היפוטטי שעשוי להיות מורשע בעבירה שעל הפרק. [זו נקי חשובה].

לדרמן- מעיר שלפי ברק בעצם ספק אם הדין פתוח ל 2 פרשנויות תכליתיות, כי תמיד הולכים עד עקרונות השיטה שכוללים גם עקרון החוקיות וממילא ילכו למקל כשאין אבחנה אחרת. לפי זה סעי' 34כא מיותר.

לסיכום:

למדנו נושא של פרשנות בפלילים. הפרשנות התכליתית היא המחייבת היום לפי סעי' 34כ"א ולפי הפסיקה. הפסיקה שראינו בפירוש מנסה לשים גבולות למשפט הפלילי. ביהמ"ש רואה את תפקידו כמי ששומר על עיקרון החוקיות לא רק טכנית אלא גם מהותית, ע"י זה שהוא קובע באמצעות פרשנות, את גבולות המשפט הפלילי. ישנה ביקורת כי גישה תכליתית גולשת לחקיקה שיפוטית. יחד עם זאת, סה"כ היא שומרת על עיקרון החוקיות ולא רק פוגעת בו. לכן האמירה שפרשנות דווקנית שומרת יותר על עקרון החוקיות אינה בהכרח נכונה.